

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang VIII, Nr. 300

Parasjat Ekev

18 Menachem Av 5769
8 augustus 2009

Overzicht parasjat Ekev (Deuteronomium 7:12-11:25)

Indien Israël zorgvuldig is met het in acht nemen van zelfs die „kleine” mitswot waar men gewoonlijk „overheen loopt”, dan, zo belooft Mosjé hen, zullen zij het meest gezegende volk zijn op de hele wereld. Mosjé vertelt Bnei Jisraël dat zij het Land Kenaän stukje bij beetje zullen veroveren, zodat het land niet onder de voet zal worden gelopen door wilde beesten, in de periode dat de Israëlieten nog niet in staat zijn zich adequaat te organiseren en zich in het hele land te vestigen. Na de Israëlieten opnieuw te hebben gewaarschuwd om al de gehouwen beelden van de Kenaänitische afgoden te verbranden, wijst Mosjé er nadrukkelijk op, dat Tora ondeelbaar is, en niet vatbaar voor slechts gedeeltelijke gehoorzaamheid. Mosjé beschrijft het Land Israël als een land van tarwe, gerst, druiven, vijgen, en granaatappelen, een land van olie-opbrengende olijven en dadelhoning. Mosjé waarschuwt de Israëlieten niet hooghartig te worden, en te denken dat wat zij in Erets Jisraël hebben, het resultaat is van hun eigen kracht en inspanning; zij moeten zich daarentegen herinneren dat het Hasjem was die hun welvaart en succes bezorgde. Evenmin dreef Hasjem de Kenaänieten het land uit wegens de rechtvaardigheid van Bnei Jisraël maar veeleer wegens de zonden van de Kenaänieten; want de weg vanuit Sinai was een catalogus van kleine en grote zonden en opstanden tegen Hasjem en Mosjé. Mosjé bespreekt de gebeurtenissen nadat Hasjem de Tien Geboden had uitgesproken op Sinai tot in details, en hoe dat culmineerde in het omlaag brengen van een tweede stel Stenen Tafels op Jom Kippoer. Het heengaan van Aharon wordt vermeld, samen met de verheffing van de Leviëten tot dienaren van Hasjem. Mosjé wijst er op hoe de 70 zielen die afdaalden naar Egypte, nu zo talrijk zijn geworden als de sterren aan de hemel. Na de goede eigenschappen van het Land Israël te hebben opgenoemd, spreekt Mosjé de tweede paragraaf van het Sjema uit, waarin nog eens in het kort de beloning wordt genoemd die volgt op het houden van de mitswot, en de straf voor het niet houden daaraan.

Door Ohr Somayach in Jeruzalem, Israël

©1998 Ohr Somayach International - Alle rechten voorbehouden

Haftara Ekev (Jesjahoe 49:14-51:3)

Het verband met de parasja

Deze week is de tweede van de „Sjiva d'Nechemta” – de zeven weken van troost – die vorige week gestart zijn met *Sjabbat Nachamoe* en doorgaan tot de Sjabbat voor Rosj Hasjana. Er is geen rechtstreeks verband tussen de *parasja* en de *haftara* gedurende die weken.

Samenvatting van de parasja

De Profeet Jesjahoe troost Israël met de woorden: „En Zion zei: Hasjem heeft mij verlaten, mijn Heer heeft mij vergeten.” Het land Israël lag er verlaten bij en het Joodse volk zag geen reden tot vreugde. Zij bezagen hun eigen onrechtvaardig gedrag en bevonden het juist dat Hasjem hen in de steek gelaten had. Jesjahoe gaat verder: „Zoals een zogende moeder haar kind niet kan vergeten, zo zal Hasjem Zijn kinderen *Bnei Jisraël* niet vegeten.” Ook al gaan jullie in ballingschap, er komt een dag dat Israël weer bevolkt zal zijn. De volken van de wereld zullen Israël teruggeleiden naar hun thuisland. Hasjem zal Israël redden van haar vijanden. Hasjem zal de volken die haar gevangen houden, vernietigen. Jesjahoe waarschuwt het volk om zorgvuldig naar zijn woorden te luisteren, die door Hasjem zijn ingegeven. De Haftara eindigt met te zeggen dat Hasjem de Berg Zion zal troosten, door die als de Tuin van Eden te maken en vreugde en geluk en het geluid van gezang zullen er terugkeren.

Les uit de Haftara

De maand *Eloel* die aan Rosj Hasjana voorafgaat, is nog slechts enige weken van ons verwijderd. Laat de Haftara ons reeds nu inspireren tot een geestelijke verheffing voor de Hoge Feestdagen, die in september beginnen. Wij lezen hoe Jeruzalem weer zal worden bewoond met Joden die terugkeren uit de hele wereld. En wij zien hoe ook deze week weer een vliegtuig met enkele honderden Franse en Amerikaanse Joden naar Israël terugkeerde, om zich hier blijvend te vestigen. Laat ons Jesjahoe's profetieën over de toekomst omarmen, die twee en een half duizend jaar geleden voorspeld waren!

Inzicht in Parasjat Ekev

וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה וְשִׁמְרֵתֶם וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְשָׁמַר יְרוּד אֶלְהֵיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית
וְאֵת הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם:

„Het zal zijn dat ten gevolge dat jullie luisteren naar deze wetten en hen in stand gehouden en uitgevoerd hebt, dat Hasjem, je G-d, voor jou het verbond en de goedgunstigheid voor jou in stand zal houden, zoals Hij je voorvaderen toegezworen heeft.” (7:12)

De commentatoren vragen zich af waarom de Tora hier zo'n moeilijke constructie gebruikt met het woord עֵקֶב – *ekev* – ten gevolge van. Waarom staat er niet eenvoudig bijvoorbeeld *kesjetisjme'o'en* – wanneer jullie luisteren, of *iem tisjme'o'en* – indien jullie luisteren?

Rasji ziet het woord עֵקֶב – *ekev* – als een afgeleide van het woord עָקַב – *akeev* – hiel en verklaart: „Indien jullie luisteren naar de lichtere geboden, die de mensen [vaak] met voeten treden..., dan zal Hij Zijn belofte aan jou nakomen.”

Midrasj *Tanchoema Ekev* 1: Omdat er een aantal kleine mitswot zijn, die de mensen nauwelijks opmerken [omdat ze zo makkelijk zijn], worden ze makkelijk onder de voet gelopen. Daarom was David bevreesd voor de Dag van de Uiteindelijke Rechtspraak, en zei hij: „Heer der wereld, ik ben niet bang voor de grote mitswot in Tora, want zij hebben meer betekenis. Waar ben ik bang voor? De kleine mitswot, dat ik er daar één van heb overtreden; ik herinner me niet of ik die allemaal heb nagekomen, want zij leken minder belangrijk. Maar U heeft gezegd dat men net zo zorgvuldig moet zijn met de naleving van een kleine mitswa als met een grote mitswa.” Daarom zegt het vers (*Tehilliem* 19:12): „Ook Uw dienaar houdt zich ervoor in acht, daarvoor bestaat grote beloning (עֵקֶב רַב – *ekev raav*).” En verder staat er geschreven (*Tehilliem* 31:20): „Hoe overvloedig (רַב – *raav*) is Uw goedheid, die U heeft weggeborgen voor hen die U vrezen.” Dit heeft betrekking op de beloning voor het zich houden aan de kleine mitswot.

„Wees net zo zorgvuldig in de naleving van de kleine mitswot als bij de naleving van de grote mitswot, want je weet niet welke beloning er gegeven wordt voor de mitswot” (*Pirkei Avot* 2:1).

De *Baäl HaToeriem* geeft een aantal verklaringen, waarvan we er hier vier noemen: „Aan het eind van de vorige parasja (7:11) staat er: *Jullie zullen het gebod en de wetten en de voorschriften die Ik jullie vandaag geboden hebben, uitvoeren*. En direct daarop staat er hier *ekev*, als om te zeggen: ‘Vandaag moet je ze nakomen, maar je beloning [in de Komende Wereld] zal er het gevolg van zijn.’

Een tweede verklaring: Het woord עֵקֶב – *ekev* – heeft een numerieke waarde van 172 [ע = 70, ק = 100, כ = 2]. Dit is gelijk aan het aantal woorden dat voorkomt in de Tien Geboden [*Sjemot* 20:2-14]. En dat is de bedoeling van het vers in *Tehilliem* [Psalmen] 19:12: עֵקֶב רַב בְּשִׁמְרָם – *besjamram ekev rav* – door ze na te komen is er uiteindelijk overvloed. Dus het vers wil zeggen: Wanneer je עֵקֶב – de 172 woorden van de Tien Geboden nakomt, dan zul je overvloedig beloond worden, zoals er geschreven staat [in *Tehilliem* 31:20]: „Hoe overvloedig (רַב – *raav*) is Uw goedheid, die U verborgen heeft voor hen die U vrezen.”

Een derde verklaring: De letters van het woord עֵקֶב kunnen in een andere volgorde gezet worden en dan staat er עֵקֶב – *kèva* – vast, permanent. Het vers zinspeelt dan op de Misjna in *Avot* (1:15): „Maak Tora een vast punt in je leven.” [Hiermee wordt bedoeld: stel een tijd vast waarop je iedere dag Tora leert (*Bartinura*).]

Een vierde verklaring: עֵקֶב – *ekev* – de hiel. Leer nederigheid van deze hiel, die achter de voet aan komt, en niet trots voorop loopt, zoals de tenen.

Een andere verklaring uit de Talmoed (*Joma* 28b): Onze Aartsvader Avraham hield zich aan heel de Tora [hoewel in zijn tijd de Tora nog niet gegeven was], zoals er staat geschreven [in *Bereisjiet* 26:5] עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אֲבְרָהָם בְּקוֹלִי – *ekev asjèr sjama Avraham bekolie* – ten gevolge dat Avraham naar Mijn stem luisterde [en Mijn wetten en voorschriften en geboden opvolgde]. Het bewijs dat Avraham zich aan Tora hield, volgt uit het woord עֵקֶב – 172, de honderdtweeënzestig woorden van de Tien Geboden, die de 613 mitswot van Tora bevatten.

MISJNA VAN DE WEEK

PEA – HOOFDSTUK 4

Misjna 4:6

נְכַרִי שֶׁקָצַר אֶת שְׂדֵהוּ וְאַחַר כֵּן נִתְגַּזֵּר, פָּטוּר מִן הַלֵּקֵט וּמִן הַשְּׂכָחָה וּמִן הַפֶּאֶה. רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב בְּשִׂכְחָהּ, שְׂאִין הַשְּׂכָחָה אֲלֵא בְשַׁעַת הָעֲמוּר:

Een niet-Jood die zijn veld geoogst heeft², en daarna overgaat tot het Jodendom, is vrijgesteld van de *lekket*, van de *sjichecha* en van de *pea*. Rabbi Jehoeda verplicht hem tot *sjichecha*, want de *sjichecha* is pas verplicht op het tijdstip van de *immoer*³.

Aantekeningen bij Misjna 4:6

1. *Pea*, *lekket* en *sjichecha* zijn verplichtingen die alleen op een Jood rusten. De Misjna bespreekt de verplichtingen van iemand die Jood wordt.
2. **Een niet-Jood die geoogst heeft** – Er staat geschreven: „En wanneer je de oogst van je veld inzamelt.....” (*Wajjikra* 19:9) betreffende de *pea* en de *lekket*, en idem in *Devariem* (24:19) betreffende *sjichecha*. Daaruit leren wij dat de verplichtingen alleen voor een Jood gelden, en dat een niet-Jood die Jood wordt, is vrijgesteld (*RAV*).
3. **De *sjichecha* is pas verplicht op het tijdstip van de *immoer*** – [d.w.z. wanneer het graan in schoven samengebonden wordt]. Want op het tijdstip van de *immoer* was hij reeds een bekeerling, en werd hij dus verplicht de ‘omer [vergeten schoof] te laten staan [voor de armen]. Maar de Geleerden menen dat wie geen verplichting heeft bij het staande graan [*leket* en *pea*] die heeft ook geen verplichting voor de *sjichecha*. Want er staat geschreven [*Dewariem* 24:19] „..... en wanneer je een ‘omer [schoof] op je veld hebt vergeten”, dat betekent met inbegrip van vergeten staand graan. Als hij staande koren aren vergeten is, moet hij die met de vergeten schoof laten staan voor de armen. En toen hij de graanhalmen vergeten had, was hij nog geen Jood, en dus heeft hij ook geen verplichting voor de vergeten schoof. En de halacha is niet volgens R. Jehoeda (*RAV*).

Misjna 4:7

הַקֹּדֵשׁ קָמָה וּפְדָה קָמָה, חַיֵּב. עֲמֵרִין וּפְדָה עֲמֵרִין, חַיֵּב. קָמָה וּפְדָה עֲמֵרִין, פְּטוּרָה, שְׂבִשְׁעַת חוֹבְתָהּ הֵיטָה פְּטוּרָה:

Als iemand het staande graan wijdde¹ en het staande graan loste², dan is hij verplicht³. Schoven⁴ en hij loste de schoven dan is hij verplicht⁵. Staand graan en hij loste schoven, dan is hij vrijgesteld⁶, want op het tijdstip dat hij verplicht was, was hij vrijgesteld⁷.

Aantekeningen bij Misjna 4:7

1. Aan de Tempel, d.w.z. hij wijdde zijn graan aan de Tempel terwijl het nog op het veld stond.
2. Nadat hij het graan aan de Tempel gewijd had, heeft hij het los gekocht, terwijl het nog op het veld stond.
3. Dan is hij *pea*, *lekket* en *sjichecha* verplicht voor de armen achter te laten, want het graan werd rijp toen het nog niet van de Tempel was en dat is het tijdstip waarop men verplicht wordt.
4. Als iemand de reeds gebonden schoven aan de Tempel wijdt.
5. Hij is in ieder geval *pea* en *lekket* verplicht en volgens de *Tanna Kamma* van de vorige Misjna ook *sjichecha*.
6. **Staan graan en hij loste schoven, dan is hij vrijgesteld:** D.w.z. als hij het staande graan aan de Tempel wijdde en het pas loste van de Tempel toen het al in schoven op het veld stond, dan is hij vrijgesteld van *pea*, *lekket* en *sjichecha*.
7. Men wordt verplicht tot het achterlaten voor de armen op het tijdstip van het rapen en het binden en toen was het eigendom van de Tempel en de Tempel is niet verplicht tot giften aan de armen, want er staat geschreven: „Wanneer jij raapt” en „jouw oogst”, dus niet die van de Tempel. Er is een meningsverschil tussen de Geleerden en Rabbi Jehoeda, zoals zij van mening verschilden in de vorige Misjna betreffende een niet-Jood die het graan van zijn veld inzamelt en zich daarna tot het Jodendom bekeert. Hem stellen de Geleerden vrij van *sjichecha*, maar Rabbi Jehoeda verplicht hem ertoe, omdat de verplichting daartoe pas ontstaat op het tijdstip van het binden (*RAV*).

Vit de Talmoed

Een samenvatting van de voornaamste onderwerpen van Traktaat Sjabbat Daf 4a

Brood uit de oven halen op Sjabbat

In vroeger tijden was het de gewoonte om het brood te bakken door het deeg tegen de binnenkant van de ovenwand te plakken, en wanneer het gebakken was, haalde men het eraf.

Het uit de oven halen van het brood is niet door Tora verboden op Sjabbat, maar de Geleerden hebben deze handeling verboden, om te voorkomen dat men, als men het zou toestaan, ook tot het bakken zelf op Sjabbat zou komen, hetgeen wel een verbod van Tora is (*Rambam Hilchot Sjabbat 22*). En een andere reden voor dit verbod was, dat de Geleerden dat beschouwden als werkdag-werkzaamheden en dat haalt de *kavod* [eer] van Sjabbat omlaag (*Ran*).

Rav Bibi twijfelt wat iemand moet doen, die het Tora-verbod op bakken [met opzet] heeft overtreden en brood tegen de wand van de oven geplakt heeft op Sjabbat. Wanneer er nog tijd voldoende is om het brood uit de oven te halen [omdat hij spijt heeft en *tesjoeva* wil doen], voordat het gebakken is, onttrekt hij zich daarmee aan het Tora-verbod van bakken op Sjabbat [waarop de doodstraf door steniging staat]. Echter, het uit de oven halen is verboden door de Rabbijnen. Staan we hem nu toe dit Rabbijnse verbod te overtreden, ten einde een Tora-verbod te vermijden?

De Gemara concludeert dat er geen twijfel aan bestaat, dat de verordening van de Geleerden om het brood niet uit de oven te halen op Sjabbat, niet geldt voor een dergelijk geval.

Een definitie van de hand van een mens

De Gemara houdt zich nu bezig met een nadere definiëring van de *melacha* van *hotsaä* [uitbrengen]. Bij de voorbeelden die de Misjna geeft van verboden vormen van *hotsaä*, wordt *akira* [oprapen] en *hanacha* [neerleggen] van een voorwerp verricht door een persoon met zijn hand. Er bestaat een belangrijke regel dat de *akira* en de *hanacha* gebeuren moet van en op een belangrijke plaats, om een overtreding ervan op Sjabbat te doen. Dat wil zeggen: men is alleen strafbaar als men het voorwerp oprapt van een gebied dat minstens 4×4 *tefachiem* groot is [$\pm 40 \times 40$ cm] of daarop neerlegt. En een hand is kleiner dan die minimum maat, dus waarom is men dan strafbaar?

Het uiteindelijke antwoord op deze vraag komt op de volgende daf, maar op onze daf probeert de Gemara tweemaal een antwoord te geven.

a. Onze Misjna volgt de mening van Rabbi Akiwa, die zegt dat „iets dat zich in het luchtruim bevindt, beschouwd wordt als of het tot rust is gekomen.” Dus Rabbi Akiwa is het er niet mee eens, dat men het voorwerp moet neerleggen op een plaats van minstens 4×4 *tefachiem*, ten einde het verbod van *hotsaä* te overtreden. Volgens hem is een voorwerp dat zich in de lucht bevindt boven een bepaald gebied, te beschouwen alsof het daar op de grond ligt. En daarom kan volgens hem ook een voorwerp dat op iemands hand ligt, beschouwd worden alsof het op de grond ligt.

De Gemara verwerpt deze verklaring.

b. Onze Misjna volgt de mening van Rabbi Jehoeda HaNasi, die van mening is dat als iemand, die op *resjoet harabbiem* staat en een voorwerp wegwerpt en het landt in *resjoet hajachied* op een klein oppervlak van minder dan 4 *tefachiem*, dan is hij strafbaar.

Echter, de Gemara verwerpt ook deze verklaring, omdat dit niet de situatie kan verklaren van de arme, die op *resjoet harabbiem* staat en Rabbi is het ermee eens dat een voorwerp in *resjoet harabbiem* op een oppervlak van minstens 4 *tefachiem* moet rusten, dus waarom wordt het voorwerp in de hand van de arme die op *resjoet harabbiem* staat, beschouwd alsof het rust op *resjoet harabbiem*? Het rust alleen maar op de hand van de arme.

Volgende week komt het antwoord.